

کاهش تولید گاز طبیعی روسیه و طرح‌های LNG

سعید خوشرو

گاز طبیعی روسیه کاسته شده است. روسیه در سال ۲۰۰۸ حدود ۶۶۵ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی تولید کرد.

شرکت گازپروم که انحصار صادرات گاز روسیه را در اختیار دارد، دوران پرفشاری را پشت سر می‌گذارد. فروش گاز طبیعی به مشتریان اروپایی به شدت کاهش یافته و این دسته از مشتریان از قیمت و چارچوب قراردادهای بلندمدت خرید گاز از روسیه، ناراضی هستند. از دید آنها نظام قیمت‌گذاری در این قراردادها در مقابل تغییرات بازار مقاومت می‌کند، به گونه‌ای که هم‌اکنون قیمت LNG وارداتی اروپا کمتر از نصف قیمت گاز طبیعی خریداری شده از روسیه است. به این ترتیب، گازپروم به سرعت سهم خود از بازار اروپا را از دست داده است. افزون بر آن، وجود شرط Take-or-Pay سبب شده است که مشتریان به شدت از تمدید این گونه قراردادها پرهیز کنند، زیرا ناچار هستند که هزینه مقدار مشخصی از گاز طبیعی، را صرف نظر از برداشت یا عدم برداشت آن، پرداخت کنند. باتوجه به شرایط موجود در بازار تک‌محموله LNG به نظر می‌رسد که گازپروم جز تغییر شرایط قراردادهای بلندمدت، چاره دیگری در پیش رو نخواهد داشت.

تولید گاز طبیعی شرکت گازپروم در سال ۲۰۰۹ با حدود ۱۴ درصد کاهش به ۴۷۴ میلیارد متر مکعب می‌رسد که کمترین حجم در ۱۱ سال گذشته خواهد بود. این در حالی است که تولید گازپروم در ۹ ماهه نخست سال گذشته در مقایسه با مدت مشابه سال قبل بیش از ۲۴ درصد کاهش یافته و به ۲۸۲/۷ میلیارد متر مکعب رسیده است. از این رو، به نظر می‌رسد که مجموع تولید گازپروم تا پایان ۲۰۰۹، بیش از مقدار یادشده کاهش یابد. کاهش تقاضای داخلی و کاهش تقاضای اروپا از اصلی‌ترین عوامل کاهش تولید به شمار می‌آید. این در حالی است که پیش‌بینی می‌شود صادرات با ۱۰ درصد کاهش به ۱۴۲/۵ میلیارد متر مکعب و فروش داخلی این شرکت با ۱۱ درصد کاهش به ۲۶۸/۴ میلیارد متر مکعب برسد.

روسیه در ۹ ماه نخست ۲۰۰۹ در مجموع ۴۰۵/۳ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی تولید کرده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل نزدیک به ۱۱ درصد کاهش یافته است. با توجه به کاهش ۲۴ درصدی تولید شرکت گازپروم، از سهم این شرکت در تولید

سهم شرکت‌های مختلف در تولید گاز روسیه (واحد: میلیون متر مکعب)						
شرکت	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹*
لوک اویل	۵۰۱۵/۴	۵۶۸۰/۵	۱۴۱۱۰/۶	۱۳۷۲۸/۴	۱۴۲۳۰/۹	۸۸۵۴/۱
سورگات نفت گاز	۱۴۳۰۹/۷	۱۴۳۶۱	۱۴۶۲۲/۱	۱۴۱۳۷/۶	۱۴۱۳۰/۹	۱۰۱۰۹/۲
یوکوس	۳۴۲۵/۸	۱۹۶۹/۶	۱۸۹۳/۶	-----	---	----
تی ان کی- بی بی	۸۰۰۴/۶	۸۷۲۴/۴	۸۶۵۳/۳	۸۵۵۵/۴	۱۰۱۲۸	۸۰۷۷/۴
گازپروم نفت	-----	۱۹۹۰/۶	۲۰۵۲/۹	۱۷۵۶/۲	۲۱۶۲/۷	۱۴۸۶/۲
اسلاونفت	۹۱۸/۴	۹۹۴/۱	۹۲۵	۸۹۹/۳	۸۹۹/۱	۶۷۳/۴
راس نفت	۷۷۳	۱۰۳۶/۳	۱۵۳۸/۴	۱۵۴۷/۳	۱۳۵۷/۱	۹۵۸/۹
روس نفت	۹۳۷۷/۱	۱۳۰۴۴/۶	۱۳۵۶۲/۳	۱۵۴۶۴/۶	۱۳۰۲۱/۱	۹۶۴۸/۲
تات نفت	۷۳۵/۹	۷۳۶/۷	۷۳۸/۵	۷۳۸/۵	۷۶۲/۱	۵۷۵/۵
باش نفت	۳۶۰/۹	۳۶۳	۳۳۲	۳۴۰/۹	۳۵۶/۵	۲۶۶/۹
کل شرکتهای نفتی روسی	۴۴۸۷۵/۳	۴۸۹۰۰/۸	۵۸۴۲۸/۹	۵۸۷۱۶/۳	۵۷۰۴۸/۴	۴۰۶۴۹/۸
گازپروم	۵۴۴۴۱۸/۹	۵۴۷۲۴۸/۹	۵۵۰۴۸۲	۵۴۹۵۹۷/۲	۵۵۰۵۸۷/۴	۳۱۹۰۱۲/۳
ننواتک	-----	۲۵۳۳۷/۹	۲۸۷۴۵/۸	۲۸۴۹۴/۳	۳۰۸۷۰/۸	۲۳۷۱۳/۱
مابقی شرکت‌ها	۴۴۳۶۷/۹	۱۸۶۳۸/۱	۱۷۵۴۲/۷	۹۶۴۸/۳	۱۸۰۶۶/۲	۹۴۲۳
طرفهای قراردادهای مشارکتی	۲۹۱/۸	۵۰۷/۸	۱۰۳۴/۳	۶۶۵۲/۴	۸۴۲۶/۱	۱۲۴۷۳
کل روسیه	۶۳۳۹۵۳/۸	۶۴۰۶۳۳/۶	۶۵۶۲۳/۷	۶۵۳۱۰۸/۶	۶۶۴۹۹۹	۴۰۵۲۷۱/۳

* آمار سال ۲۰۰۹ برای ۹ ماهه نخست است. این اطلاعات از شماره‌های مختلف نشریه نفت کامپس گرفته شده است.

برخی از تحلیلگران نیز، دخالت دولت در سازوکار بازار، فشار دولت برای ملی‌سازی منابع انرژی و افزایش شدید مالیات‌های زیست‌محیطی را اصلی‌ترین عوامل کاهش سرمایه‌گذاری و کاهش تولید گاز روسیه می‌دانند. این در حالی است که روسیه می‌کوشد تا با افزایش توان صادرات LNG خود، نقش مهمتری را در بازار جهانی به دست آورد. از این رو، مقامات روس رویکرد خود نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی را تغییر داده و سخت‌گیری در این مورد را کنار گذاشته‌اند. پوتین، نخست‌وزیر روسیه، به‌تازگی میزبانی تعداد زیادی از شرکت‌های بزرگ نفت و گاز را به عهده گرفت تا با آنها درباره توسعه ذخایر گاز طبیعی کشورش مذاکره کند.

توسعه حوزه گازی Peninsula در سرفصل مذاکرات قرار داشت. ذخایر گازی اثبات شده این منطقه نزدیک به ۱۲ تریلیون متر مکعب برآورد می‌شود. با سرمایه‌گذاری مناسب و به‌موقع می‌توان تولید این منطقه را تا سال ۲۰۳۰ به ۳۶۰ میلیارد متر مکعب در سال رساند. این منطقه در محاصره آب‌های دریای کارا قرار دارد که ۱۰ ماه از سال یخ زده است. روسیه امیدوار است که تولید گاز این منطقه را به LNG اختصاص دهد.

با توجه به این که روسیه مایل است از وابستگی صادراتی خود به مشتریان اروپایی بکاهد، صادرات LNG را در دستور کار خود قرار داده است. در تابستان گذشته، نخستین محموله LNG روسیه از ساخالین-۲ روانه بازار شد. روسیه قصد دارد سهم تولید خود از LNG جهان را به ۲۰ تا به ۲۵ درصد برساند. سهم کنونی روسیه در بازار LNG بسیار ناچیز است.

پیشینه حضور گازپروم در بازار آمریکا به سال ۲۰۰۵ بازمی‌گردد که توانست یک محموله LNG را در قالب قرارداد معاوضه به این کشور ارسال کند. طبق این قرارداد، شرکت گازپروم با تحویل گاز اضافی به شرکت گاز دی فرانس از طریق خط لوله، در مقابل یک محموله LNG دریافت کرد و با فروش آن به شرکت شل وسترن LNG آمریکا، به بازار گاز آمریکا وارد شد. با وجود این، فعالیت بازاریابی رسمی این شرکت در آمریکای شمالی، در ماه گذشته با تأسیس شعبه تجارت و بازاریابی در ایالات متحده، آغاز شد. گازپروم گاز مورد نیاز خود برای عرضه به بازار آمریکا را از طریق شرکای خود در شبکه خطلوله گاز دریافت خواهد کرد. این مقدار گاز در قالب یک قرارداد بلندمدت معاوضه با این دسته از شرکت‌ها، دریافت می‌شود. گازپروم خبر داده است که طبق قراردادهای امضا شده،

طی سه تا هفت سال آینده، روزانه نزدیک به ۱۰ میلیون مترمکعب گاز طبیعی را از شرکت‌های طرف قرارداد خود دریافت خواهد کرد. به این ترتیب، این شرکت در نظر دارد که به سرعت بر تمام بازارهای عمده آمریکای شمالی سیطره یابد.

شعبه تازه تأسیس تجارت و بازاریابی

گازپروم آمریکا، بازاریابی LNG صادراتی به آمریکای شمالی را نیز از طریق شرکت‌های تابعه گروه گازپروم به عهده خواهد گرفت. چهار ماه پیش، این شرکت قراردادهایی را به امضا رساند که با اجرای آن می‌تواند گاز طبیعی مایع شده را از پروژه ساخالین-۲، دریافت کرده و آن را در تأسیسات پایانه آزول در ایالت

کالیفرنیا آمریکا، بار دیگر به حالت گاز درآورده و به شبکه داخلی خطوط لوله تزریق کند. سالیانه یک میلیون تن LNG برای مصرف آمریکا تخصیص داده شده است که به خطوط لوله گاز کالیفرنیا تحویل داده می‌شود و از آن طریق در بازار جنوب غربی به فروش می‌رسد. این LNG طبق قرارداد به شرکت شل تحویل داده می‌شود که حق برداشت از پایانه آزول LNG را در اختیار دارد.

پروژه یامال^۱ LNG از دیگر پروژه‌هایی است که اجرای آن به توسعه حوزه بزرگ تامبی^۲ بستگی دارد. گازپروم ذخایر قابل برداشت این حوزه را ۲/۳ تریلیون متر مکعب برآورد کرده که ۱/۳ تریلیون مترمکعب از آن در حوزه Yuzhno-Tabveiskoye قرار دارد و شرکت نواتک^۳ مالک آن است. این شرکت ۵۱ درصد از سهام پروژه یامال LNG را در اختیار دارد و سه سال فرصت دارد که در مورد در اختیار گرفتن ۲۳/۹ درصد دیگر از این پروژه تصمیم بگیرد. حوزه یامال شمالی به شرکت گازپروم تعلق دارد. این دو شرکت برای سرعت بخشیدن به توسعه این حوزه، مذاکرات دو جانبه‌ای داشته‌اند. برای توسعه این حوزه، تنها تأمین سرمایه کافی نیست بلکه دسترسی به فناوری پیشرفته نیز مورد نیاز است و روسیه برای به دست آوردن آن به شرکت‌های خارجی روی آورده است.

مراکز تولید و برخی از خطوط لوله گاز طبیعی روسیه

روسیه برای رویارویی با مشکلات اقتصادی و دردهای تأمین مالی، رویکرد خود در مقابل شرکت‌های خارجی را تغییر داده و شرایط را برای حضور آنها آسان‌تر ساخته است. با وجود این، نمی‌توان امیدوار بود که شرکت‌های خارجی به سرعت به سرمایه‌گذاری در این کشور مبادرت ورزند. روسیه علاقمند است که به منابع مالی و فنی شرکت‌های خارجی دسترسی داشته باشد، بدون آنکه آنها را در منابع طبیعی خود شریک سازد. این چارچوب قراردادی برای شرکت‌های

بین‌المللی نفت و گاز به اندازه کافی جذاب نیست. روسیه به منظور ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری برای این مالیاتی بر برداشت از حوزه یامال به طور خاص و کاهش مالیات شرکت‌های خارجی به طور عام، روی آورده است. ■

روسیه به منظور ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری برای این دسته از شرکت‌ها، به اعطای بخشودگی مالیاتی بر برداشت از حوزه یامال به طور خاص و کاهش مالیات شرکت‌های خارجی به طور عام، روی آورده است

بین‌المللی نفت و گاز به اندازه کافی جذاب نیست. روسیه به منظور ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری برای این دسته از شرکت‌ها، به اعطای بخشودگی مالیاتی بر برداشت از حوزه یامال به طور خاص و کاهش مالیات شرکت‌های خارجی به طور عام، روی آورده است. ■

شرکت گازپروم به سبب بحران اقتصادی جهان و کاهش تقاضا، امسال در برنامه‌های توسعه‌ای خود تجدید نظر کرده و اجرای برخی از آنها را به تأخیر انداخته است. توسعه میدان Bovanenkovo با ذخایر ۴/۹ تریلیون متر مکعب گاز طبیعی، یکی از پروژه‌های یادشده است که اجرای آن با یک سال تأخیر به سال ۲۰۱۲ موکول شده است. شرکت‌های فعال در منطقه تامبی از جمله توتال و شل

1. Yamal LNG
3. Novatek

2. Tambei
4. Shtockman